

5. Радянське діловодство.

6. Сучасне діловодство в Україні.

Завдання 8. Продовжіть речення:

1. Гриф – позначка про ступінь ...

2. Заголовок до тексту – реквізит, що відображає ...

3. Сторінки документа нумеруються ...

4. Наявність додатків до документа зазначають так ...

5. У діловодстві використовують такі способи датування ...

6. Печатка повинна частково захопити ...

Завдання 9. Розкрийте значення слів:

стандарт, інструкція, документознавство, документообіг, текст, бібліографія.

Завдання 10. Напишіть автобіографію. Визначте, який це документ за походженням, призначенням, місцем та способом виготовлення, стадіями створення.

Вважаємо, що впроваджена типова програма з української мови (за професійним спрямуванням) для студентів медичних вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації сприятиме організації кредитно-модульної системи навчального процесу з вивчення дисципліни в контексті Болонського процесу.

Зазначені в програмі методи, принципи організації навчального процесу наповнять традиційні форми діалогічним змістом, суб'єктною взаємодією учасників освітнього процесу; допоможуть у формуванні важливих якостей особистості – організованості, дисциплінованості, самокритичності, ініціативності та самостійності; сприятимуть вихованню громадянина, адаптованого до життя в демократичному суспільстві.

Проблематика курсу є актуальним і перспективним питанням сучасного вітчизняного мовознавства як стосовно подальших досліджень, так і підвищення мовної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів, піднесення престижності української мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глозов О. Л. Проблема інтеграції української системи вищої освіти у Болонський процес / Глозов О. Л. // Українська освіта у світовому часопросторі: [матеріали Другого Міжнародного конгресу (м. Київ, 25–27 жовтня 2007 р.)]. – К.: Українське агентство інформації та друку “Рада”, 2007. – Кн. 1. – С. 114–115.

2. Іванцова О. П. Аналіз використання принципів, методів і форм у модульно-рейтинговому навчанні / Іванцова О. П. //

Українська освіта у світовому часопросторі: [матеріали Другого Міжнародного конгресу (м. Київ, 25–27 жовтня 2007 р.)]. – К.: Українське агентство інформації та друку “Рада”, 2007. – Кн. 1. – С. 114–115.

3. Караванський С. Секрети української мови / С. Караванський. – Львів: Бак, 2009. – 344 с.

4. Литвиненко Н. П. Тлумачний словник медичних термінів: рос., латин. та укр. мовами: [для лікарів, науковців, студ. мед. навч. закл.] / Н. Литвиненко, Н. Місник. – К. – Ірпінь: ВТФ Перун, 2010. – 848 с.

5. Орфографічний словник українських медичних термінів. – Львів: Видавничо-друкарська спілка “СЛОВНИК”, 1993. – 473 с.

6. Рожкова Л. І. Застосування модульно-рейтингової системи у навчальному процесі: досвід, проблеми, шляхи вдосконалення / Л. Рожкова // Українська освіта у світовому часопросторі: [матеріали Другого Міжнародного конгресу (м. Київ, 25–27 жовтня 2007 р.)]. – К.: Українське агентство інформації та друку “Рада”, 2007. – Кн. 1. – С. 440–441.

7. Чернова К. О. Українська освіта: адаптація до європейського освітнього простору / К. Чернова // Українська освіта у світовому часопросторі: [матеріали Другого Міжнародного конгресу (м. Київ, 25–27 жовтня 2007 р.)]. – К.: Українське агентство інформації та друку “Рада”, 2007. – Кн. 1. – С. 538–539.

Стаття надійшла 24.01.2011 р.

УДК 378.147; 378.09(477)

Андрій ЧЕРЕП

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ЕТИКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Andriy CHEREP

TRAINING AND METHODOLOGICAL SUPPLY OF PROFESSIONAL PREPARING OF THE TEACHERS OF ETHICS IN THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

Анотація: у статті розкрито сутність навчально-методичного забезпечення професійної підготовки вчителів етики у ВНЗ України.

Annotation: the article deals with the problem of the essential teaching of ethics of teacher training in higher educational establishments of Ukraine.

Ключові слова: компетентність, професіоналізм, підготовка майбутнього вчителя.

Key words: competence, professionalism, preparation of future teachers.

Мета: розкриття сутності навчально-методичного забезпечення професійної підготовки вчителів етики у ВНЗ України.

Сучасний стан розвитку нашої держави характеризується здійсненням перебудови всіх сфер суспільства. Успішне вдосконалення тих перетворень, які відбуваються, багато в чому залежить від кадрів, а точніше – якості професійної підготовки спеціалістів. Сьогодення вимагає від них компетентності й високого професіоналізму. Не є винятком і

підготовка педагогічних кадрів для загальної середньої та вищої освіти.

На систему освіти в даний час покладено вирішення багатьох соціальних завдань щодо виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості, підготовки свідомих, високоосвічених людей, котрі здатні здійснювати як фізичну, так і розумову працю, активно включатися в діяльність у різних сферах народного господарства, суспільного й політичного життя, науки, культури тощо, про що зазначено в Законі України “Про освіту” [12].

Аналіз вимог до сучасного вчителя дозволяє стверджувати, що діяльність педагогічних кадрів у нинішніх умовах наповнюється якісно новим змістом, який впливає з ускладнення тих функцій, що покладаються на школу, посиленням соціальної значимості педагогічної праці, демократизацією всього навчально-виховного процесу [24]. Відповідно це, у свою чергу, викликає необхідність докорінних змін у підготовці вчителя етики, особливо стосовно загальнопедагогічного та методичного напрямів, що спрямовані на формування у студентів, майбутніх фахівців, знань з педагогічної теорії, шкільної практики; умінь і навичок здійснювати навчання, виховання та розвиток учнів.

Питання професійного становлення – у центрі уваги вчених, педагогів. Ними розробляються концептуальні ідеї нової стратегії професійної підготовки студентів ВНЗ (О. Абдулліна, С. Архангельський, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, П. Підкасистий та ін.), розглядаються проблеми формування й розвитку педагогічної майстерності, педагогічної творчості (І. Язюн, Є. Барбіна, В. Моляко, В. Семиченко, С. Сисоева та ін.); особистісної культури (В. Кан-Калик, М. Лещенко, О. Рудницька, Р. Хмельюк). Є. Бондаревською, В. Сластьоніним, Є. Шияновим та ін. розроблений зміст педагогічної освіти в університеті, складовими якої вчені вважають культурологічний, антропологічний, психолого-педагогічний і технологічний блоки.

Філософські аспекти вищої освіти аналізують В. Андрущенко, В. Кремень, В. Лутай та ін.; питанням історії вищої педагогічної освіти та її теоретико-методологічної основи присвячені праці В. Майбороди, В. Лугового, М. Ярмаченка, Н. Дем'яненко та ін.; тенденції професійної педагогічної освіти в Україні та зарубіжних країнах на різних етапах історичного розвитку досліджуються Н. Абашкіною, О. Глузманом, Л. Пуховською, Л. Хомич та іншими.

Окремі позиції методичної підготовки вчителя етики, формування його як особистості подаються у працях І. Білодіда, О. Біляєва, Н. Волошиної, Т. Донченко, С. Карамана, Г. Клочека, В. Кононенка, Л. Мацько, Л. Мірошніченко, Л. Паламар, Є. Пасічника, М. Пентилюк, М. Стельмаховича, Б. Степанишина, Л. Струганець, П. Хропка та ін., проте бракує досліджень, присвячених цілісній системі професійної підготовки майбутнього вчителя етики в умовах педагогічного університету.

Зупинимось на теоретичних засадах гуманітарної, психолого-педагогічної підготовки майбутнього вчителя етики,

формуванні його як толерантної особистості та пошуковця-дослідника. Визначальним тут є системний підхід.

У своєму дослідженні ми опираємось на теоретично обґрунтовані Н. Ничкало, концептуальні засади створення вітчизняної різнорівневої системи професійної підготовки фахівців у ВНЗ [19]. При цьому зазначимо, що наше вивчення триває; потребують розроблення питання професійної підготовки на кожному освітньо-кваліфікаційному рівні, педагогічної практики вчителів етики.

Важливе значення у професійній підготовці майбутнього фахівця мають його світоглядні позиції. Філософськими передумовами формування толерантної особистості провинні стати комунікативна філософія, діалогізм як єдина форма міжособистісних стосунків і принцип людського співжиття. Виходячи з методологічної основи, ми опираємося на культурологічну і діалогову концепції М. Бахтіна та В. Біблера, згідно з якими культура постає як антропологічний феномен.

Обґрунтовуючи принцип діалогізму, видатний філолог і філософ М. Бахтін здійснив справжній “лінгвістичний поворот”, перевівши поняття “діалог” у філософську категорію. Йому вдалось розкрити суть монолізму, що довгі десятиріччя панував у нашому суспільстві в умовах тоталітарного режиму. На думку дослідника, саме диктат монолічного утвердження особистості приводить до духовної слабкості, її повної духовної загибелі. Особистість, стверджує М. Бахтін у ряді праць, не замкнута, самодостатня й ізольована річ у собі, ця особистість відкрита світу людей, отже, діалог “на вищому рівні” – це діалог особистостей [цит. за 2, 148].

Однією з найактуальніших проблем нашого часу є усвідомлення потреби нової гуманістичної парадигми освіти, яка формує особливу атмосферу естетичного й етичного ставлення до людей, навколишнього світу, культури, ставить за мету формування такого фахівця, рівень підготовки якого гармонійно поєднує освіченість, професіоналізм, духовність, моральну вихованість, розвиток особистості педагога відповідно духовних цінностей національної і загальнолюдської культури.

Таким чином посилюється роль сучасної університетської педагогічної освіти, яка повинна реалізувати функцію збереження й відтворення гуманістичних традицій вітчизняної і світової культури, надати студентам можливості оволодіти системою антропологічного знання, запропонованого в навчальних курсах психолого-педагогічних, соціогу-

манітарних і культурологічних дисциплін, побудованих на принципах проблемно-змістового взаємозв'язку.

Учитель повинен викладати етику в контексті розвитку сучасної культури. Щодо технології його підготовки, на думку академіка І. Язюна, то треба індивідуально готувати кожного, бо „вчительська професія, за Костянтином Ушинським, – це професія мистецька... треба, щоб було почуття задоволення, що живеш в національному соціумі, знаєш національну культуру, вмієш цю культуру презентувати... Без національного не можна виховати особистість” [23, 181]. Саме культура, мистецтво має величезну здатність впливати на людину таємницею прекрасного. В. Писаренко запевнює: “Відродження культури, істинного інтересу до літератури неможливе без повернення до естетичного критерію” [21, 119].

Цілком правомірна пропозиція науковців про введення або посилення значущості, професійної практикоорієнтованості навчальних курсів професійної естетики, етики, педагогічної майстерності [3, 64]. У процесі їх вивчення студенти ознайомлюються з вимогами до особистості вчителя, опановують основні елементи педагогічної майстерності та пов'язані з ними моральні норми діяльності, визначають життєві позиції, осмислюють власне “Я”.

Професія вчителя етики – це, насамперед, творча професія, тому вважаємо актуальною думку про запровадження спеціального відбору на педагогічні спеціальності у вигляді творчого конкурсу: “Якщо студент за роки навчання недостатньо опанував якусь тему, то він у майбутньому зможе її легко надолужити. Але якщо він органічно не здатний до роботи з дітьми, то це виправленню не підлягає, і ми п'ять років даремно витрачаємо державні кошти, мучимо цю людину, яка ніколи не стане педагогом... Треба, щоб кожне слово, кожне речення педагога демонструвало багатство культури і позитивно впливало на учня” [20, 82].

Серед основних принципів побудови навчального матеріалу даної дисципліни – системність і професійна спрямованість, причому перша має бути осмислена не лише як відображення системності мови, але і як забезпечення “взаємоув'язаності і взаємообумовленості” знань, їх якісної цілісності [25, 4]. Суть принципу професійної спрямованості – в орієнтованості на підготовку ерудованого, творчо мислячого фахівця, здатного бачити й оцінювати тенденції, динаміку змін як у самій мові, так і науці про мову.

Майбутній фахівець етики має бути причетним до аналізу ситуації в Українській державі, що суттєво впливає на рівень культури.

Особистість учителя найбільшою мірою реалізується в його діяльності, індивідуальному стилі роботи: досить важливими є і тон мовлення, і манера спілкування з учнями, і міміка руху, жестів, і здатність розуміти ситуацію, оцінювати її, орієнтуватись у ній, керувати нею. Усе це важливі компоненти професійної культури, саме від розвитку якої, а також професійної майстерності багато залежить, аби молода людина не стала глухою до краси життя, багатой музики живого мовлення. Метою навчання етики є не просто засвоєння етики як предмета, а розширення й ускладнення індивідуальних інтелектуальних ресурсів особистості [26, 146].

Досить важливо в опануванні кожної дисципліни враховувати взаємозв'язок з психолого-педагогічними науками.

Науково-дослідницька діяльність, що пронизує систему підготовки майбутніх учителів етики упродовж усього періоду навчання у вищому педагогічному закладі, на педагогічній практиці, у позааудиторний час і характеризується тісним системним взаємозв'язком між цими компонентами, передбачає озброєння студентів методологією дослідницької роботи, сприяє не лише поглибленню й розширенню знань, а й збагачує світогляд, стимулює розвиток самостійності, творчого потенціалу, інтелектуальних здібностей кожної особистості, індивідуалізації та естетизації процесу навчання [9, 89].

Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя – процес навчання студентів з психолого-педагогічних дисциплін, у науково-дослідницькій і навчально-практичній роботі. Усі вони в комплексі повинні визначати професійну спрямованість педагогічного закладу, бути ядром професійної підготовки студентів [30, 107].

Здійснивши на основі спостережень, бесід аналіз педагогічної діяльності вчителів етики, студентів-практикантів, можна констатувати, що вони не завжди професійно готові до найоптимальнішого, найефективнішого розв'язання навчально-виховних завдань, використання новітніх технологій навчання, виховання, розвитку школярів, урахування індивідуальності кожного учня; не займаються самоосвітою й самовдосконаленням, оскільки не проводять самоаналізу переваг і недоліків професійної діяльності. Однією з причин такого стану речей, на нашу думку, є те, що про-

фесійно-педагогічні знання, уміння й навички, які здобуваються студентами у процесі навчання ВНЗ, не становлять єдиної системи, що функціонує в реальній практичній діяльності вчителя в школі.

Для вирішення означеної проблеми актуальним, на наш погляд, є розроблення такої концепції формування майбутнього вчителя, яка орієнтувала б усю професійно-педагогічну підготовку студентів у вищому закладі на конкретизацію та наближення її до педагогічної діяльності.

Щоб виявити зміст майбутньої діяльності, а саме перелік завдань, необхідних для переходу до нових типів навчання у ВНЗ, на думку О. Онаць [20], В. Тушевої [29] та інших учених, котрі досліджували проблеми педагогічних технологій, опираючись на результати аналізу побудови структури майбутньої діяльності студента-випускника, необхідно виявити означені завдання в цій структурі та висунути їх перед навчальним процесом як мету.

Отже, постає питання про основні умови забезпечення ефективності майбутньої діяльності випускника ВНЗ та орієнтацію на таку модель навчального процесу впродовж підготовки майбутніх педагогів.

Означена проблема досліджувалась багатьма вченими. Так, О. Виговська [7], Н. Крилова [16] основними шляхами підвищення якості вищої педагогічної освіти вважають педагогічне проектування і моделювання в навчальному процесі найважливішими щодо цілісних, самостійних елементів майбутньої професійної діяльності. Зрозуміло, що мова йде не про всі її компоненти загалом та зв'язки між ними, а, перш за все, про ті, від яких залежить ефективність діяльності педагога.

Подальша робота випускника закладу – це педагогічна діяльність учителя. Дослідження її багатоаспектної структури стало предметом вивчення багатьох педагогів і психологів: В. Галузинського, І. Зязюна, В. Козакова, Н. Кухарева, Н. Кузьміної, Н. Печенюк, В. Сластьоніна, Ф. Тонких, І. Харламова та інших. Загалом структура педагогічної діяльності включає надзвичайно велику кількість різних елементів. Водночас більшість дослідників намагається згрупувати і скомпонувати їх, виділивши ті компоненти та аспекти, які складають визначену структуру даної діяльності.

Під структурою можна розуміти побудову і внутрішню форму організації системи, яка виступає як єдність стійких взаємозв'язків, як зазначається

в Енциклопедичному словнику. Таке визначення дозволяє нам розпочати аналіз педагогічної діяльності з позиції її побудови й основних компонентів. Відомі різні підходи до структури діяльності. Так, Н. Кушнір в організаційно-психологічну структуру включає дві групи елементів: організаційні (суб'єкт, процес, предмет, умови, продукт) і соціально-психологічні (мета, мотив, засоби, спосіб, результат) [17, 154].

І. Зязюн з позиції педагогічної майстерності стверджує, що, здійснюючи "...рефлексивне керівництво розвитком учнів, учитель має бути здатним керувати собою і через себе всіма компонентами педагогічної діяльності (мета, суб'єкт, об'єкт, засоби, результат)..." [23, 214], тобто виділяє п'ять організаційних компонентів педагогічної діяльності.

Достатньо розповсюдженою є психологічна структура діяльності педагога, запропонована Н. Кузьміною [цит. за 8, 178]. Вона виділяє чотири основні компоненти, які відображають структуру педагогічного процесу: конструктивний, організаторський, комунікативний, дослідницький (гностичний). Водночас наявність кожного з них вимагає від педагога спеціальних знань, умінь і навичок.

Структуру і зміст педагогічної діяльності Н. Кузьміної в основному підтримують інші вчені. Наприклад, С. Батракова аналогічно, виділяючи чотири компоненти, більш суттєву увагу звертає на комплексний характер їх вияву [1, 24].

Л. Бровкіна [4, 42], розглядаючи структуру навчального процесу, виділяє в ньому шість основних компонентів педагогічної діяльності: цільовий, стимулювально-мотиваційний, операційно-діяльнісний, контрольно-регулювальний, оцінно-результативний.

Аналізуючи структуру педагогічної діяльності за Л. Бровкіною, ми повністю поділяємо думку В. Галузинського, М. Євтуха [10], інших учених, котрі підтримали дану класифікацію й акцентували увагу на тому, що в кожен компонент педагогічної діяльності, у їх внутрішню основу вноситься творчий елемент, який відображає, переважно комбінування методів і засобів навчання та вибір форм його організації.

Неабиякий інтерес викликає думка Н. Кухарева про набір умінь, якими повинен вміти користуватися педагог у своїй діяльності [цит. за 11, 34]. Попри це вчений виділяє ще й спеціальні вміння: когнітивно-моделювальні та конструктивно-моделювальні.

Таблиця 1

Набір умінь, необхідних учителям етики для діяльності

Компоненти	Зміст
Конструктивний	Діяльність з конструювання інформації
Організаторський	Залучення всіх учнів до корисного для них виду діяльності
Стимулювально-мотиваційний	Забезпечення зустрічних бажань учитися
Комунікативний	Створення здорового мікроклімату на кожному уроці
Комунікативно-дослідницький	Здійснення зворотного зв'язку

Зважаючи на те, що моделювання – це засіб вивчення й прогнозування заданої системи діяльності, тобто і дослідження, передбачаємо, що одним з факторів, які об'єднують компоненти педагогічної діяльності в систему, вважаються елементи творчої дослідницької діяльності педагога, що мають бути притаманні кожному компоненту даної діяльності [5, 4].

Думку про врахування основних функцій педагогічного процесу ширше і чіткіше сформулював у структурі педагогічної діяльності Л. Стецюк [28, 12]. До неї вчений включив такі основні види: діагностична; орієнтаційно-прогностична; конструктивно-проектувальна; організаторська; інформаційно-пояснювальна; комунікативно-стимулювальна; аналітико-оцінювальна; дослідницько-творча. Оволодіння ними допоможе вчителю піднятися на вершину педагогічної майстерності.

Діяльність педагога на сучасному етапі розвитку суспільства набуває цілісного характеру. Така властивість праці проявляється, по-перше, у реалізації основної функції – формування всебічно розвинутої, гармонійної особистості школяра; по-друге, комплексно-му підході до виховання учнів, який забезпечує єдність розумового, морального, естетичного, екологічного, фізичного, трудового й економічного виховання; по-третє, співдружності педагогічних, учнівських, батьківських і трудових колективів, взаємодії школи, сім'ї і суспільності у вихованні дітей; по-четверте, гармонійному поєднанні різних видів його діяльності (навчальної, виховної, суспільної, методичної, освітньої) [18, 58].

Аналіз різних структур педагогічної діяльності вказує на те, що це складна багатогранна діяльність, яка має свою специфіку. Тому підготовка студентів до її здійснення повинна передбачати всі сторони. На нашу думку, підготувати майбутнього вчителя до педагогічної діяльності у ВНЗ можна

лише здійснюючи міжпредметні зв'язки, що закладені інтегрованому підході.

На сучасному етапі інтеграцію розглядають як провідний принцип розвитку сучасних освітніх систем. Будучи процесом і результатом, вона формує цілісність як єдину якість на основі багатьох інших. Інтеграція як принцип здійснення освітнього процесу ґрунтується на взаємному доповненні різних форм пізнання дійсності, чим і створює умови для становлення багатомірної картини світу і пізнання себе в ньому. У цьому розумінні виступає засобом універсальної освіти людини [14, 76].

Звернувшись до етимології поняття “інтеграція”, бачимо, що воно в перекладі з латинської мови означає “об'єднання в ціле окремих частин”.

О. Дубасенюк подає інтеграцію з двох позицій: по-перше, як процес становлення цілого і, по-друге, як результат функціонуючої цілісності [22, 173].

Як вважає І. Козловська, інтеграцію можна розглядати як процес взаємопроникнення, ущільнення, уніфікації знання, що проявляється через єдність з процесом диференціації; процес, що об'єктивно детермінується взаємопроникненням різних видів і компонентів матеріально-виробничої й суспільно-політичної діяльності людей [15, 48].

Дана категорія характеризується як цілеспрямоване об'єднання, синтез певних навчальних дисциплін у самостійну систему цільового призначення, спрямовану на забезпечення цілісності знань та умінь. Трактуювання М. Сиви розкриває інтеграцію як процес взаємопроникнення, який означає не розчинення одного в іншому, а їхню єдність, збереження взаємодіючих систем і налагодження між ними взаємних контактів [27, 36].

Дослідження М. Іванчук дозволяють трактувати дане явище в педагогічній науці і практиці як міждисциплінарну інтеграцію педагогічного знання; інтеграцію за цілями педагогічного процесу в контексті структури особистості; інтеграцію навчального змісту як основу

освітнього процесу; інтеграцію за формами та методами навчання.

Отже, інтеграція як педагогічне явище розглядається по-різному; відповідно теоретиками і практиками пропонуються певні варіанти її планування та організації. Однак з позиції нашої проблеми вважаємо, що доцільним при здійсненні професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах вищого навчального закладу використовувати змістовий та діяльнісний види інтеграції.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що підвищення рівня професійної підготовки вчителя, подолання типових ускладнень, що з'являються в його практичній діяльності, пов'язані з формуванням у майбутнього спеціаліста цілісного сприймання компонентів педагогічного процесу. Умовою, що визначає його формування як об'єкта діяльності вчителя, є системність знань [13, 256]. Досягати системності у знаннях, умениях і навичках можна, використовуючи інтегрований підхід у процесі професійної підготовки студентів. З цією метою розроблено низку навчально-методичної документації, яка включає: навчальний план, робочі програми навчальних курсів, програми різних видів педагогічних практик.

Так, навчальний план передбачає одночасне вивчення різних розділів курсу “Педагогіка”, а саме: “Загальні основи педагогіки”, “Теорія виховання”, “Дидактика”, “Школознавство” і методики виховної роботи, предметних методик викладання [12]. Це, у свою чергу, дає можливість здійснювати міжпредметну інтеграцію (наприклад, при вивченні теми “Закономірності та принципи цілісного педагогічного процесу” розглядати питання “Закономірності і принципи виховання” та “Закономірності і принципи навчання” тощо), або міжпредметну інтеграцію, коли теми, зокрема, з “Теорії виховання” інтегруються з темами курсу “Методика виховної роботи” тощо.

Для забезпечення таких видів інтеграції необхідно розробляти відповідні робочі програми, які після порівняння та узгодження типових програм курсів мають виключати дублювання тем, питань, а подачу їх здійснювати в комплексі.

Доцільним, на наш погляд, є використання діяльній інтеграції, яку можна здійснювати у процесі проходження студентами різних видів педагогічної практики. Як зазначалося вище, професійна підготовка повинна орієнтуватися на педагогічну діяльність, тобто на ті компоненти, що складають її структуру. Відповідно розроблена, як складова навчально-методичного забезпечення навчального процесу, система завдань для проходження студентами педагогічної практики, що передбачають одночасне залучення їх до таких видів педагогічної діяльності, як конструктивна, організаторська, комунікативна, дослідницька (гностична), а також прикладна. Усі види практики, а саме “Практика з виховної роботи”, “Пробні уроки та заняття”, переддипломна практика – відбуваються в цілісній системі, яка враховує знання та вміння, сформовані під час навчального процесу. Завдання, що пропонуються студентам, є паралельним доповненням або послідовним продовженням тих професійно-орієнтованих дисциплін, які вивчаються майбутніми педагогами [6, 142].

Навчально-методичне забезпечення інтегрованого підходу передбачає розроблення та видання навчальних і навчально-методичних посібників з навчальних курсів та педагогічної практики. Тому науковцями підготовлено низку таких матеріалів, які стають базою для викладачів при здійсненні інтегрованого підходу в процесі читання курсів та керівництва практикою, а також для студентів, котрі можуть цілісно, уникаючи дублювання, сприйняти той матеріал, що їм пропонується у вищому навчальному закладі.

Дана проблема не вичерпана, тому в подальших публікаціях автор спрямує зусилля на розкриття проблеми здійснення методичної роботи у вищих педагогічних закладах, яка має стати тим фундаментом, що забезпечить удосконален-

ня педагогічної майстерності викладачів, фактором підвищення педагогічної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батракова С. Становление педагога как “человека культуры” / С. Батракова // Alma mater. – 2008. – № 3. – С. 24–27.
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання / Бех І. Д. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
3. Болсун С. Вчительські манери: сутність та вимоги до них / С. Болсун // Рідна школа. – 2001. – № 8. – С. 64–67.
4. Бровкіна Л. Професійне зростання вчителів / Л. Бровкіна // Завуч. – 2005. – № 1. – С. 42–51.
5. Буряк В. Формування методологічно культури майбутнього вчителя / В. Буряк // Рідна школа. – 2005. – № 2. – С. 3–7.
6. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача / Бутенко Н. Ю. – К. : КНЕУ, 2005. – 335 с.
7. Виговська О. Педагогічна майстерність і педагогічна творчість / О. Виговська // Директор. – 2006. – № 2. – С. 61–70.
8. Волкова Н. П. Педагогіка : [посібник для студентів вищих навчальних закладів]. – К. : Академія, 2001. – 576 с.
9. Волощук Ю. Досвід роботи з молодими вчителями / Ю. Волощук // Директор школи. – 2002. – № 1–2. – С. 89–91.
10. Галузинський В. М. Педагогіка: теорія та історія : [навч. посіб.] / Галузинський В. М., Свтух М. Б. – К. : Вища школа, 1995. – 237 с.
11. Гордієнко С. Г. Молодому науковцю коротко про необхідне / С. Гордієнко. – К. : КНТ, 2007. – 90 с.
12. Закон України “Про освіту” від 23 травня 1991 р. // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 3.
13. Зимовець О. А. Проблеми професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у контексті реалізації завдань інформатизації освіти / Зимовець О. А. // Молодь та соціально-інформаційні проблеми суспільства : [зб. матеріалів IV Міжвузівської студентської наукової конференції, м. Умань, 12 квітня 2008 р.] / редкол. В. М. Дякон (голова) та ін. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – С. 254–256.
14. Имматдинова Р. А. Подготовка будущего учителя на основе личностно ориентированного обучения / Имматдинова Р. А. // Высшее образование сегодня. – 2008. – № 5. – С. 75–78.
15. Козловська І. М. Принципи дидактики в контексті інтегрованого навчання / І. М. Козловська, Я. М. Собко // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 4. – С. 48–51.
16. Крылова Н. Б. Формирование культуры будущего специалиста / Крылова Н. Б. – М. : Высшая школа, 1990. – 140 с.
17. Кушнір Н. Вчинок як особлива форма дії у процесі формування моральних якостей особистості майбутнього вчителя / Н. Кушнір // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 4. – С. 151–165.
18. Лукьянова М. И. Психолого-педагогическая компетенция учителя / Лукьянова М. И. // Педагогика. – 2001. – № 10. – С. 56–61.
19. Ничкало Н. Г. Теоретико-методологічні засади реформування професійної освіти в Україні / Ничкало Н. Г. // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 3. – С. 105–114.
20. Онаць О. Управління розвитком професійної компетенції молодого вчителя ЗНЗ / О. Онаць // Директор школи. – 2005. – № 4. – С. 82–88.
21. Писаренко В. И. Педагогическая этика : [книга для учителя] / Писаренко В. И., Писаренко И. Я. – М., 1996. – 240 с.
22. Педагогічна творчість молодих дослідників : [збірник студент. наук. робіт / за ред. О. А. Дубасенюк]. – Житомир : Поліграфічний центр ЖДПУ, 2001. – 201 с.
23. Педагогічна майстерність : [підручник / за заг. ред. І. А. Зязюна]. – К. : Вища школа, 1997. – 349 с.
24. Постанова Кабінету Міністрів України “Про розроблення державних стандартів вищої освіти” від 7 серпня 1998 р. № 1247 // “Освіта України”. – 1998. – № 34.
25. Прокопенко І. Миңуле, сучасне та майбутнє педагогічної освіти в Україні / І. Прокопенко // Вища школа. – 2008. – № 6. – С. 3–15.
26. Смолінська О. Етико-естетичні аспекти педагогічного рішення О. Смолінська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 4. – С. 143–151.
27. Сова М. Філософсько-культурологічні основи інтеграції знань – М. Сова / Рідна школа. – 2002. – № 5. – С. 33–36.
28. Стецюк Л. І. Методологічні основи діяльності вчителя // Все для вчителя. – 2005. – № 23–24. – С. 11–28.
29. Тушева В. Методологічні орієнтири у дослідницькій діяльності педагога / В. Тушева // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 6. – С. 51–60.
30. Формирование учебной деятельности студентов [под ред. В. Я. Ляудис]. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1989. – 240 с.

Стаття надійшла 23.02.2011 р.